

COMPAREIXENÇA DE LA SÍNDICA D'ARAN EN EL PLE DEL PARLAMENT DE CATALUNYA - Defensa de la modificació de la Llei 8/2022, sobre l'ús i l'aprenentatge de les llengües oficials en l'ensenyament no universitari

25 de gener de 2023

Gràcies, vicepresidenta. Bona tarda, President, conseller, diputats i diputades. Permetin-me que abans de començar la meva intervenció saludi també els magnífics consellers del Consell General d'Aran que avui són també presents a l'hemicicle.

Comparec avui com a síndica d'Aran davant el Ple del Parlament de Catalunya en virtut del que disposa l'article 79 de la Llei del règim especial d'Aran i del que estableix també l'Estatut d'autonomia de Catalunya per presentar i defensar la iniciativa legislativa que la màxima institució d'Aran va presentar el passat mes de novembre a aquesta cambra per modificar la disposició addicional de la Llei 8/2022, sobre l'ús i l'aprenentatge de les llengües oficials en l'ensenyament no universitari.

Durant la meva última compareixença en aquesta cambra davant la Comissió d'Afers Institucionals el passat mes de novembre, els vaig relatar la dramàtica i delicada situació que viu la llengua pròpia d'Aran. Infrafinançament, incompliment i deficient desplegament de la legislació vigent, necessitat de reformes quant al dret lingüístic, l'ús sota mínims o la manca de consciència social sobre la crítica situació són alguns dels elements que configuren l'espasa de Dàmocles que amenaça la nostra llengua.

Pel que fa a la manca de finançament, aquests últims dies hi ha hagut alguns avenços que, esperem, obrin una nova i esperançadora etapa per a l'aranès, que els recordo que és també llengua oficial a Catalunya.

El passat divendres 13 de gener, la Comissió Bilateral Generalitat de Catalunya - Conselh Generau d'Aran va aprovar una millora de la dotació econòmica en matèria d'aranès de 200.000 euros, que és el primer pas perquè, tal com es compromet la Generalitat de Catalunya en la declaració institucional aprovada per tots dos governs,

aquest 2023 culmini el procés d'actualització del traspàs competencial i l'establiment dels mecanismes necessaris perquè la màxima institució aranesa pugui desenvolupar amb garanties la seva competència plena en aquesta matèria, tal com estableix l'article 51 de la Llei del règim especial d'Aran, un primer pas que, com dic, esperem que ens situï ja definitivament en la bona direcció.

No és objecte de la meua intervenció fer servir aquesta estrada per obrir novament el capítol de greuges que acumula la llengua pròpia d'Aran, però certament és la manca de solucions per a aquests greuges el que ha provocat que avui es debati aquesta iniciativa legislativa del Consell General d'Aran.

Una de les problemàtiques de fons es visualitza en un reconeixement, una protecció i una promoció clarament insuficients de l'aranès en el disseny i la implantació de les polítiques lingüístiques promogudes històricament per la Generalitat de Catalunya, malgrat que és una llengua oficial especialment vulnerable. Si revisem la política lingüística promoguda per la Generalitat de Catalunya durant els darrers anys, veiem que s'ha articulat amb plantejaments que han situat el català com a pedra angular de la política institucional, condemnant l'aranès a una posició residual i accessòria.

I no em mal interpretin: aquesta reflexió no vol ser una crítica al Govern de Catalunya, present o passat, sinó que pretén argumentar i explicar per què ens trobem avui aquí.

Aquest tracte residual de què parlo es projecta també en el dret lingüístic autonòmic, que tot sovint nega a l'aranès fins i tot el reconeixement explícit del seu estatus jurídic d'oficialitat. I això, diputats i diputades, és el que ha passat amb l'aprovació de la Llei sobre l'ús i l'aprenentatge de les llengües oficials en l'ensenyament no universitari, que, com ja saben, no conté cap reconeixement explícit de l'oficialitat de la llengua, com tampoc no recull els compromisos jurídics que preveu la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries ni reconeix l'aranès com a llengua vehicular i d'aprenentatge habitual, com ho ha estat els darrers quaranta anys de la mà de l'escola aranesa, una escola que al llarg de tot aquest temps ha estat un dels eixos vertebradors de la societat

aranesa i ha estat clau per a la normalització de la nostra llengua pròpia, l'aranès, i per consolidar un model educatiu propi i plurilingüe que amb el temps s'ha demostrat com un model d'èxit.

El treball de les escoles de la Vall d'Aran amb els seus projectes lingüístics ha possibilitat un procés d'immersió lingüística que ha fet viable que l'alumnat aranès acabi l'escolarització obligatòria amb el domini de cinc llengües: les tres llengües oficials a Aran, aranès, català i castellà, i dues d'estrangeres, francès i anglès, fet que ha esdevingut també un element clau de cohesió i integració social i, sense dubte, un sistema únic en tot l'Estat que és un exemple de bones pràctiques en el tractament i la convivència de les llengües a l'escola i que, en canvi, és força desconegut.

És per això que l'aprovació d'aquesta llei va ser viscuda a Aran com un atac a la nostra llengua, i per això, també, el Ple del Consell General d'Aran, amb el suport del sector educatiu aranès, va aprovar al juny una declaració institucional per exigir a la Generalitat de Catalunya i al Parlament de Catalunya la modificació de la llei per al reconeixement de l'aranès com llengua pròpia d'Aran i oficial a Catalunya i del seu caràcter com a llengua vehicular i d'aprenentatge a l'escola aranesa.

«Qui té la llengua, té la clau», deia l'escriptor occità Frederic Mistral, premi Nobel de literatura el 1904. I així és: la llengua no és només un element identitari de primer ordre, sinó també un element essencial de cohesió i integració social, i també de progressió social, tot i que massa sovint, malauradament, es faci servir com un recurs per atiar el conflicte polític i social. No cal que els digui que no és aquest l'objectiu del Govern d'Aran. Al contrari.

Així, doncs, conscients de les dificultats que ha provocat la negociació, tramitació i aprovació de la llei, hem resolt de presentar aquesta iniciativa per modificar únicament la disposició addicional del text, per, d'una banda, no interferir en l'articulat, i, de l'altra, garantir la seguretat jurídica i evitar en un futur interpretacions errònies que posin en

risc l'aranès com a llengua vehicular i d'aprenentatge habitual en els centres educatius de la Vall d'Aran.

Sabem, diputats i diputades, que no hi ha hagut intencionalitat en l'aprovació d'aquesta llei pel que fa a l'aranès, probablement, i així alguns de vostès ens ho han fet a saber. Hi ha hagut la voluntat de protegir la nostra llengua, però aquesta voluntat, que agraïm, cal que sempre estigui lligada a la concepció clara que la Vall d'Aran, per mitjà de la seva màxima institució, és un subjecte polític major d'edat que no té necessitat de tuteles i paternalismes, sinó de complicitats, empatia, i respecte i lleialtat institucionals.

L'aranès, l'occità de la Vall d'Aran, és llengua oficial a Catalunya, és llengua de Catalunya, i és per això que volem que sigui equiparada al català, d'una manera justa i equitativa, no solament en els recursos, sinó també en aquell reconeixement que permeti sentir-nos acompanyats, cuidats i, sobretot, compresos.

I la comprensió no és possible sense coneixement. La UNESCO fixa en el llindar del 30% d'ús social la línia per sota de la qual una llengua es troba en perill d'extinció. L'aranès, segons les darreres dades de les enquestes d'usos lingüístics, té al voltant del 20% d'ús social. És a dir, la llengua es mor. I amb ella també ho fa, sense dubte, l'autogovern i l'autonomia política. Tot i això, no ens resignem. Per això som també avui aquí, per demanar-los que aprovin aquesta iniciativa, com un gest de responsabilitat, comprensió i respecte que ens faci recuperar la confiança en aquesta cambra i en la voluntat compartida de conservar una llengua que és també seva i de tot Catalunya, i que volem viva, forta i útil, un gest que ajudi a enfortir els llaços d'Aran amb Catalunya per mitjà d'aquesta cambra, a què continuarem apropant-nos per consolidar la nostra maduresa política i institucional i defensar els drets d'Aran i la seva ciutadania.

Gràcies, diputats i diputades.